

President Toomas Hendrik Ilvese sõnul oleks Leedu võinud korraldada tuumajaama referendumi juba kuus aastat tagasi ehk vahetult pärast Trakai lepingu sõlmimist, mis sätestas tuumajaama rajamise.

"Kas korraldada tuumajaama puhul rahvahääletus, see on iga riigi otsustada, me ei saa sekkuda teise riigi siseasjadesse. Aga küsimus on selles, et nad võinuks seda teha juba varem – kuus aastat tagasi ehk pool aastat pärast seda, kui Trakai leping oli sõlmitud," ütles Ilves intervjuus BNS-ile.

Balti riikide peaministrid sõlmisid 2006. aastal Leedus Trakais ühiskommünikee, millega valitsusjuhid avaldasid toetust rahvuslike energiafirmade algatusele rajada Leedusse uus tuumaelektrijaam. Leedu võimud korraldasid tänavu oktoobris toimunud parlamendivalimiste ajal ka rahvahääletuse uue tuumaelektrijaama rajamise küsimuses, mille Leedu kodanikud tagasi lükkasid.

President Ilvese sõnul on Eesti huvi nüüd saada teada, mis edasi juhtub.

"Me oleme saanud väga lühikese aja jooksul erinevaid signaale samadelt inimestelt. Et tuumajaam tuleb, siis ei tule ja ikka tuleb. Nüüd möödus kuus ja pool aastat Trakai lepingust, me ei ole kaugemale jõudnud ja selle kuue ja poole aasta jooksul oleks võinud Eesti Energia teha hoopis teisi asju. Mida nad ei teinud tänu sellele, et meil oli see leping olemas," lausus president.

Ilvese sõnul ei oska tema öelda, mida tuumajaama projektiga pärast Leedu rahvahääletuse eitavat otsust edasi teha. "Nüüd me jääme ootama, mida Leedu uus valitsus otsustab teha," sõnas Ilves.

Ilves tõdes, et rahvahääletustel ei hääleta inimesed sageli sellel teemal, mis küsimus hääletuseks püstitati.

"Näiteks Euroopa põhiseaduse referendumil Prantsusmaal ei olnud mingit pistmist Euroopa põhiseadusega, põhiküsimuseks kerkis see, et "meil on poolakad siin tööl". Poolakad on Prantsusmaal tööl vana põhiseaduse järgi ja on ka uue põhiseaduse järgi. Inimeste vaba liikumine ei olnud rahvahääletusel küsimuse all. Inimesed ja ametiühingud olid aga raevunud ja hääletasid põhiseaduse maha. Inimeste vaba liikumine on olnud Euroopa Liidu aluslepingu osa alates 1956. aastast," märkis president.

Ilves meenutas, et Ameerika Ühendriikide California osariik pani 30 aastat tagasi rahvahääletusele küsimuse, kas osariigi kulutusi tuleks vähendada.

"Rahvas ütles selle peale muidugi "jaa!". Ja mis oli tulemus – tuhanded vaimuhaiged lasti haiglatest välja, sest ei tahetud vähendada raha prügikoristusele ja haridusele," lausus ta.

Ilves nentis, et Eestis on tänu kogemusele rahvahääletused rahvusvaheliste lepingute puhul välistatud.

"Me ratifitseerime rahvusvahelisi lepinguid parlamendis, aga me ei hakka neid rahvahääletusele viima," lausus Ilves.